

Munkácsi Ernő feloldhatatlan dilemmái

A holokausz magyar történetírásának kezdetei

FEUILLETON - LXIII. évfolyam, 3. szám, 2019. január 18.

A legutóbbi években végre megkezdődött a holokausz e korai történetíróinak újrafelfedezése; a holokauszt követő hallgatás mítoszát meghaladva elkezdjük részletesen feltárni, hogy már közvetlenül 1945 után is milyen fontos és értékes művek születtek. A holokausztal kapcsolatos szövegek száma az elmúlt 75 év során annyira megszorodott, hogy kortárs nézeteink különböző forrásvidékeinek feltárása rendkívül tanulságosnak ígérkezik. Meglepő tapasztalat e téren, hogy számos, még jelenleg is előszeretettel megfogalmazott nézet már közvetlenül 1945 után meghonosodott - sok esetben a maival csaknem azonos formában. Negatív példával élve már a háború végeztével is számosan hajtogatták, hogy le kellene már végre zárni a holokausz tárgyalását. Az effajta felszólítások tehát tudhatóan még generációk múltával is az elkövetői oldal egykori követeléseit reprodukálják, módfelett kritikus fényt vetve a magyar társadalom egyes tagjainak identifikációs mintáira és reflexiós képességeire.

Eközben a holokausz magyar történetírásának kezdetei is egyértelműen az 1940-es évek második felére tehetők, amikor már több szerző intenzíven kutatta és dolgozta fel a magyarországi holokauszt vagy egyenesen a holokauszt európai történetét (miközben a holokausz szakkifejezés még nem volt használatos). Nem sokkal a sztálinista diktatúra brutális bevezetése és a téma időleges tabusítása előtt még nagyszabású monográfiák jelennek meg, így például Lévai Jenő *Zsidósors Magyarországon* vagy Sós Endre *Európai fasizmus és antiszemitizmus* című műve.